

A HALÁSZAT MINDEN ÁGAZATÁT FELÖLELŐ SZAKLAP.

KIADJA: AZ ORSZÁGOS HALÁSZATI EGYESÜLET.

FŐSZERKESZTŐ: UNGER EMIL DR. * FELELŐS SZERKESZTŐ: IFJ. DR. SZABÓ ZOLTÁN.

Kéziratok és szakkérdések
a szerkesztőség címére küldendők.

Előfizetési díjakat és hirdetések az
Országos Halászati Egyesület
Budapest, V. ker. Kossuth Ezerjós-tér 11.
II. em. 255. fogad el.

Szerkesztőség: Budapest,
II., Herman Ottó-út 15. sz.
Országos m. kir. Halélettani és
Szennyvízvizsgáló Intézet

MEGJELENIK EGYELŐRE MINDEN HÓ KÖZEPÉN.

Az Országos Halászati Egyesület tagjai ingyen kapják.

Nemtagoknak előfizetési díj: $\left\{ \begin{array}{l} \text{Egész évre 15 pengő.} \\ \text{Fél évre 7.50 pengő.} \\ \text{Külföldre egész évre 20 pengő.} \end{array} \right.$

Posttatkt. csekksz.: 10.094. Állami alkalmazottaknak 50 %-os kedvezmény jár.

HALÁSZAT — (FISCHEREI)

FACHBLATT FÜR DIE GESAMTINTERESSEN DER FISCHEREI
Organ des Ungarischen Landesfischerei-Vereins Budapest.

Verantwortlicher Redakteur:
Dr. Zoltán Szabó jun.

Administration: Ungarischer
Landesfischerei-Verein,
BUDAPEST,
Kossuth Lajos-tér II. em. 255.

Redaktion: Kgl. Ung. Landes-
anstalt für Fischereibiologie
und Abwasserkunde. Budapest,
II., Herman Ottó-út 15. sz.

TARTALOM: A szerkesztő címére. *Uzoni László.* — A pénzes pér. *Dr. Mika Ferenc* és *dr. vitéz Varga Lajos* (Folytatás és vége). — A legszebb plankton. *Dr. Unger Emil.* — A férfiscerkészet halászati munkaközössége. *ifj. dr. Szabó Zoltán.* — A rák életmódja, fogása, elterjedése és telepítése. *Vásárhelyi István.* (Folytatás.) — Hivatalos rész. — Ujdonságok. — Vegyesek. — Szerkesztői üzenetek. — Arjegyzés. — Hirdetések.

INHALTSANGABE FÜR DAS AUSLAND: Für dem Redakteur. — Die Äsche. — Das schönste Plankton. — Arbeitsgemeinschaft der Fischerei bei der ungarischer Pfadfinderbund. — Amtlicher Teil. — Neugkeiten. — Nachrichten. — Preisliste. — Anzeigen.

A szerkesztő címére.

Nemrégiben többen együttvöltünk „halasok”, s közöttünk olyanok is, akik csak elvétve vetődnek Budapestre. A mind élenkebbé váló eszmecsere során szobakerült lapunk, a „Halászat” is. A szerkesztőváltás akkor még eléggé friss eseménye terelte rá a beszéd sorát. Sokféle kérdés, megjegyzés, bírálat hangzott el a meglehetősen hosszúra nyúlt vitaközös közben. Talán nem végezek felesleges munkát, ha megállapításainkat — mint a vita eredményének rövid foglalátát — lapunkban is ismertetem.

Ez annál is inkább helynévalónak látszik, mert hiszen lapunk „a halászat minden ágazatát felölelő szaklap”. A szaklap pedig tudvalevőleg rendszerint egy munkaközösségnek a lapja, az olvasók, előfizetők tehát egymásnak tulajdonképpen munkatársai (tágabb értelemben: „kollégái”). A jó szaklapnak az a sajátja, hogy a szerkesztő *nem írja*, hanem *szerkeszti* a lapot. Tehát nem ő írja a cikkek nagy részét, hanem a beérkezett cikkek közül *összeállítja* az egyes számokat.

Nos itt álljunk meg egy kissé. Nézzünk szét lapunk olvasóinak hónapról-hónapra emelkedő népes táborán. És állapítsuk meg — mert meg kell állapítanunk —, hogy *nagyon kevesen írnak a lapba*, nagyon kislétszámú a munkatársi gárda. Ez annál meglepőbb, mert a halász-társadalom minden rétegében elevelen lüktet az élet, és a háborús viszonyokhoz mérten a gazdasági helyzet is kedvező.

Bizony kevesen írnak a lapba és *épen a gyakorlati gazdák hiányoznak a munkatársak sorából*. Pedig leginkább az ő írásaikra lenne szükség, és kétségtelen, hogy nekik volna is írni valóik. Hiszen a haltenyésztés elsősorban gyakorlati, hogy úgy mondjam üzleti kérdés, jövedelmezősége sokakat és „zsebbevágóan” érint. A magyar haltenyésztési irodalom mégis elsősorban tudományos. Tudósaink sokkal szorgalmasabbak voltak, mint tógazdáink, pedig számuk arány-

talantul kevesebb. De talán nem is mindig tógazdáinkban kell a hibát keresnünk. Jól tudjuk, hogy valamikor voltak olyan tógazdaság-tulajdonosok, akik nem engedték meg intézőiknek, alkalmazottaiknak, hogy értékes megfigyeléseiket, tapasztalataikat közkinccsé tegyék. Úgy vélték, a gazdasági versenyben jobban érvényesülhetnek, ha „üzleti titkaikat” megőrzik. Ez a régi liberális világban sem vallott valami túlságosan emelkedett erkölcsi felfogásra, ma azonban — ha valahol előfordul — eléggé el nem ítélnél súlyos vétek az összesség, a nemzet ellen. Ma minden valamirevaló magyar embernek kötelessége, hogy teljes erejével szolgálja a minőségi és mennyiségi, tehát a jobb- és többtermelés ügyét. Ezzel hazafiúi kötelességet teljesít, minden áldozathozatal nélkül. Ma ugyanis egyetlen tógazdának sem kell félnie attól, hogy értékesítési gondjai lesznek. Ma a hitvány haltermés épen úgy vevőre talál, mint az elsőrendű minőségű. Arra kell tehát törekednünk, hogy minél több helyen érthessenek el minél jobb eredményeket.

De ne csak a mával törődünk, hanem gondoljunk a holnapra és a holnaputánra is. Sokan és sokszor hangoztatták már, hogy *a jövő Európájának gazdasági versenyében csak akkor állhatjuk meg a helyünket, ha elsősorban minőségi termelésre törekszünk*. Hazánk fekvése, éghajlata valósággal erre rendel bennünket. Ez a megállapítás azonban nemcsak mezőgazdasági termelvényeinkre vonatkozik, hanem haltenyésztésünkre is.

Szégyenkezés nélkül bevallhatjuk, hogy *gyakorlati tógazdasági ismeretek tekintetében nagyon elmaradtak vagyunk*. Ez azonban érthető és így részben menthető is. Legtöbb hazai tógazdaságunk mezőgazdasággal vagy erdőszettel kapcsolatos üzem, sőt sokszor a szó szoros értelmében „mellék”-üzem. Főiskoláinkról nem kerülhetnek ki kellő elméleti és gyakorlati tudású tógazdák. Ezért a jó mezőgazdának vagy jó erdősznek nem is lehet a szemére vetni, ha egyúttal nem

jó tógazda is. A mezőgazda, az erdész egyik fontos tulajdonsága a jó megfigyelőképeség. Amde a halászat, mint termelési ág „sokkal összetettebb, sokkal nehezebb, mint a növénytermelés vagy állattenyésztés, mert a termelvényt, a halat, a termelő nem látja, annak fejlődését nehezen ellenőrizheti, s a termelés is sokkal kiterjedtebb természettudományos ismereteket igényel. Ismerni kell a talajon kívül a vizet, annak tulajdonságait, a víz trágyázásának gyakorlati módjait, a vízben élő alsóbb és magasabb rendű lények életfeltételeit, fejlődési törvényeit, betegségeit. A hallal való bánás és eljárás, a fogó eszközök készítése, használata és karbantartása mind olyan széleskörű elméleti és tapasztalati ismeretet igényel, hogy azt pusztán a gyakorlat révén elsajátítani szinte lehetetlen“.

„Az általános jellegű feladatok legfontosabbja a szakismeretek terjesztése“, — írta Fischer Frigyes tizenkét esztendővel ezelőtt (A magyar halászat, 217. lap). Mindjárt tegyük azonban hozzá, hogy ma is ez a legfontosabb feladatunk. A szakismeret terjesztését pedig elsősorban lapunk, a „Halászat“ van hivatva elvégezni. De legyünk tárgyilagosság és állapítsuk meg, hogy a „Halászat“-ban sokkal több a tudományos, mint a gyakorlati ismereteket terjesztő cikk. És pedig azért, mert tudósaink munkájuk eredményeit közlik is, gyakorlati gazdáink viszont csak elvéve szánják rá magukat egy-egy cikk megírására. Pedig ma már több komoly elméleti tudással és gazdag gyakorlati tapasztalattal rendelkező tógazdánk van. Nem hihetjük, hogy egyiküknek se legyen mondanivalója tógazdatisáira számára. Tudjuk viszont, hogy a gazda-ember általában nem nagyon lelkesedik a tollforgatásért. Amde ez nem lehet ok arra, hogy tógazdáink szellemi kincsei továbbra is rejtve maradjanak. Aki csak a halászat valamelyik ágában foglalkodik, érezze kötelességének, hogy mindazt, amit maga tapasztal, amit másoktól lát vagy hall, s amiből a közönségnek haszna lehet, valamilyen úton-módon nyilvánosságra hozza. Ezen a téren sokmal feladatai lennének sokat utazó kísérletügyi és miniszteriális urainknak. Nem fogja senkisére értékelni őket azért, ha nemcsak tudományos értekezéseket írnak, hanem egy-egy népszerű ismertetésük vagy riportszerű beszámolójuk is napvilágot lát lapunk hasábjain. Hadd hivatkozzunk nyomban példára is: tudós főszerkesztőnknek számos ilyenféle cikke is megjelent már lapunkban.

Vége-hossza nincsen annak a sokféle kérdésnek, amellyel mind foglalkozni lehetne. Tanácsadó cikkekre, mintaszerűen vezetett tógazdaságok ismertetésére, az időszzerű tógazdasági tenmivalók rendszeres közlésére, a halbetegségek terén észlelt megfigyelések leírására, esetleg ezzel kapcsolatos körismertetésére. Külföldi lapszemlélt is közölhetnénk időnként, kérdések feltevésére éppen úgy szükség van, mint a nyíltvízi halászatok kérdéseivel való foglalkozásra, vagy a piaci helyzet sőt idegennyelvű szaklapok bennünket is érdeklő cikkeinek lefordításától se riadjunk vissza. Ne feledjük el, hogy lapunk nem szépirodalmi lap, hanem szaklap, — andó esetben tehát nem kell félnünk attól sem, hogy valamelyik évvel ezelőtt megjelent cikket újból közlétegyük.

Mindent nem egyéni vélemény vagy kívánság. Miként említettem már, többünk bejegyzésének eredményét vetetem papírra.

Nem szerkesztési kérdés, nem lap-ügy, de mégis megírok egy általános és nagyon fontosnak tartott kívánságot. Sürögő szükség van egy olyan korszerű szakkönyvre, amelyet az akadémiákon és a műegyetemen tankönyvvül használhatnának, de amelyet haszonnal forgathatnának gyakorlati tógazdáink is. Nem teljesen eredeti vagy önálló munkára gondoltunk. A magyar és külföldi szakirodalomból (könyvekből és folyóiratokból) kellene összeállítani azt a munkát, amely magában foglalná a halfélék részletes ismertetését kívül az összes tógazdasági tenni és tudnivalókat, — természetesen mindenütt figyelembe véve a legújabb tudományos eredményeket és gyakorlati tapasztalatokat.

Visszatérve a lap ügyére: mindannyian nagyon örülnénk, ha ennek a felhívásszerű néhány sornak meglenne a remélt eredménye, ha mindenki komoly feladatának tartaná sőt kötelességének éreznél a szakismeret terjesztését, és ha így lapunk elsősorban ennek szolgálatába állhatna.

„A szerkesztő címére“ — írtam cikkem fölé. Pedig ez a néhány sor elsősorban a lap olvasóinak szól. Így azonban talán inkább elolvasták és talán jobban megszívlelik az írottakat.

Uzoni László.

A szerkesztő megjegyzése.

A cikkben közöltekkel mindenben egyetérték, hiszen munkámnak az a célja, hogy lapunk szaklap jellegét minél inkább kidomorítva az olvasóink kedvenc lapjává varázsoljam.

Ehez pedig cikkek — szakkikkek — kellene a lap szellemének és témakörének megfelelő összes tudományágakból és gyakorlati vonatkozású munkákról, mert ezek biztosítják a lap változatosságát és sokoldalúságát.

A lapnak nem célja a rendeletek és egyesületi jegyzőkönyvek részletes közlése. A mai háborús világ korlátozásai miatt kényszerül jelentős oldalszámát feláldozni ilyen közléseknek is, mivel az OHE-nek nem áll módjában a papírkorlátozások miatt tagjait körlevelekben értesíteni.

A háború után azonban alkalom nyílik majd arra, hogy lapunkat hasonlóvá tegyük tartalomában és változatosságban az 1910-es évekhez.

Addig is kérem olvasóink és cikkíróink kitartását és támogatását.

Ifj. dr. Szabó Zoltán.

A pénzes pér. (Thymallus thymallus L.)

Írták: dr. Mika Ferenc és dr. vitéz Varga Lajos.
(Folytatás és vége.)

A pénzes pér petéjét a pisztrángfélék tenyésztésénél használatos keltetőládákban is ki lehet keltetni. Az edény fenekén lévő rostára az ikrákat csak egy rétegben szabad elhelyezni. Naponta gondosan át kell vizsgálni őket, mert petéjük a pisztrángfélékénél sokkal hajlamosabb a halpenészséggel történő fertőzésre. A penészgomba elsősorban az elhalt petéken lép fel, de ezekről gyorsan átterjed az élőkre és elpusztítja azokat. A keltetés kellő elővigyázat mellett rendszeren jó eredménnyel végződik. A pusztulási százalék a pisztrángfélék keltetésénél elszennvedettnél alig magasabb. Az ivadékok kikelése a keltető víz hőmérséklete szerint a 20—25-ik napon következik be.

A kikelt ivadékok felnevelését némileg megnehezíti az a körülmény, hogy a zsege ivadékok, mint azt Schindler ezirányú ellenőrző kísérletei is kétségtelenül beigazolták, kizárólag csak eleven táplálékot fogyaszt. Táplálásukra legalkalmasabbak a különböző apró rákállatok: vizibolhák (Cladocera) evezőlábú rákok (Cyclops, Diatomus). Ezek a rákállatok túlnyomóan növényi anyagokkal (növényi törmelék, algák, Diatomeák) táplálkoznak és különösen tavasszal minden vízben, így sekély árkokban, sőt pocsoltyákban is tömegesen találhatóak. Az ivadékok etetésére szükséges mennyiséget planktonhálóval kell összegyűjtenünk. Nagyon ajánlatos azonban a hálóba került anyagot szitán keresztül juttatni az ivadékoknak. Ezzel megakadályozzuk, hogy a táplálékkal együtt hálóba került, az ivadékokot pusztító rovarlárvák pl. a különösen veszélyes sárgaszegélyű csikbogár (*Dytiscus marginalis* L.) lárvája is a nevelőtavakban kerüljön.

A zsege ivadékok táplálására szükséges állatokat mesterségesen is lehet tenyészteni. A legcélszerűbb erre a célra kisebb 20—25 négyzetméter nagyságú 30—40 cm. mély tavakat létesíteni. A tavak partjainál fél talicskányi friss lótrágyát helyezünk el úgy, hogy azt a víz éppen csak eltakarja. A Copepodák és Cladocera-k hamar elszaporodnak bennük. A tavakat napos helyen kell létesíteni és ügyelni kell arra, nehogy felületüket békalencse (*Lemna*) lepje el. Ha a tavak vize tisztulni kezd, akkor ez annak a jele, hogy a tó tápláléktermelőképesége kimerülően van. Ilyenkor friss vizet vezetünk beléjük és ismét megtrágyázzuk.

A 3—4 hetes ivadékok már nem elégszék meg az apróbb rákállatokkal, hanem nagyobb falatokat kíván. A legmegfelelőbb erre a célra a bolharák (*Gammarus pulex*), mert mesterségesen tenyészthető. Egyes szerzők a *Simulia*-félék lárváit ajánlják a pénzes périvadékok etetésére. Ezek a lárvák ugyan a kisebb, sebesfolyású vizekben nagy tömegben fordulnak elő, de meglehetősen körülményes belőlük a szükséges mennyiséget összefogni.

Ha vizünk történetesen nem mérszégény, könnyen tenyészthetünk bolharákat. A legalkalmasabbak erre a célra az 1 m. széles és 20—30 cm. mély árkok, melyek medrében minden 5 m-re egy-két négyzetméter nagyságú öblöket ásunk. Az árkokban vizinövényeket (a tapasztalat szerint a tiszta vizű árkokban szórványosan előforduló vizitorma — *Nasturtium officinale* R. Br. — vált be a legjobban) ültetünk. A bolharák csak az oxigéndús folyóvizet kedvelik, ezért gondoskodnunk kell a nevelőárok bőséges vízellátásáról. Az árkokba patakokból kifogott bolharákat helyezünk, amelyek, különösen ha húsvagdallékkal tápláljuk őket, hamarosan elszaporodnak.

A természetes haltáplálék tenyésztésére vonatkozóan Buschkiel könyvére utalunk. Az érdeklődő hasznos és részletes felvilágosítást talál, a mű „Zucht natürlichen Nahrungstiere“ című fejezetében.

A keltető edényből a pénzes pér ivadéka, amint szikzacs-

kójának kb. $\frac{1}{3}$ részét felemésztette és mozogni kezd, kisebb (100—120 m²) hosszúságú, 50—80 cm. mély, kavicsos fenekű, folyóvízzel táplált tavakba kerül. Egy-egy ilyen tóba 10.000—15.000 drb. ivadék kibocsátása előtt 8—14 nappal előbb töltjük meg vízzel; az átfolyást pedig úgy szabályozzuk, hogy a tavak hőmérséklete 3—10 C° alá ne szálljon. Az ivadék megfelelő táplálkozás mellett ősszel már 6—10 cm. nagyra növekszik és ekkor már kihelyezhető.

A nevelőtavakban az ivadék 50—60%-os pusztulásával kell számolnunk. Az ivadékokat azokon a vízszakaszokon kell kibocsátani, amelyeket a halak ivásra használnak. A pénzés pér a szállítást nehezen bírja, ezért a nevelőtavakat lehetőleg a benépesítésre szánt víz közelében kell megépíteni. A benépesítésnél követendő eljárás azonos a pisztrángfélékkel történő behalásítással.

Tudomásunk szerint hazánkban jelenleg sehol sem foglalkoznak pénzés pér tenyésztésével. A hozzánk legközelebb eső telep a znióváráljai Ivasko-féle haltenyészet.

Düssel megjegyzi, hogy a pénzés pér ivadéka pisztráng ivadékkal egy vízben nevelve igen jól gyarapszik. A vegyes állománnyal mindig igen jó eredményt ért el. Ha az ivadékokat valamely okból nem akarják ősszel kihelyezni, az nagyobb tavakban tovább nevelhetők; még piacra szánt anyagot is termelhetünk belőlük. Az ivadékkorból kinőtt halak már a mesterséges táplálékot is szívesen fogyasztják. Az általa nevelt példányok három nyaras korukban átlag 250 gr-ot, a négynyarasak pedig 500 gr-ot nyomtak.

14. Befejezés.

A pénzés pér legkisebb mértéke a régi halászati törvényben 25 cm-ben volt meghatározva. Mint az Seeznek dolgozatunkban ismertetett vizsgálati megállapították, a nőstény halak csak a 4-ik, a hímek pedig 2—3 éves korukban válna ivaréretté. Vizeinkben a 4 éves pénzés pér kb. 30—32 cm. hosszú. *Ezért mindenképpen kívánatos lenne az eddig érvényben volt legkisebb mértéket a biológiai értelemben vett legkisebb mértékre azaz legalább 35 cm-re felelelni.*

A pénzés pér korukban erősen pusztulóban van. Már Simonffy-nak az 1910 évi állapotra vonatkozó közlései is meglehetősen szomorúak és tudomásunk szerint a helyzet azóta csak rosszabbodott, mert lakóvizei kizsartolt állapotban kerültek vissza. Helyes belátásra és sürgős beavatkozásra van szükség, mert ellenkező esetben hamarosan végkép eltűnik vizeinkből.

Külföldön is széleskörű mozgalom indult meg a legkisebb méret felemelésére. Neresheimer szerint azt 30—32 cm-ben kell megállapítani. Seez az ivarérettség és a halak életkora közötti összefüggést tanulmányozva arra az eredményre jutott, hogy a Bajorország területén érvényes és 30 cm-ben megállapított legkisebb mértéket sürgősen 39 cm-re kell felelelni, mert ellenkező esetben az állománya lassan, de matematikailag biztossággal tönkremegy.

Egy jó pénzés pérés víznek a horgászokra nagy vonzó hatása van. A külföldi szaklapokban sűrűn találkozunk hirdetésekkel, amelyben sporthorgászok alkalmas területeket keresnek. Meg vagyunk győződve arról, hogy a hazai horgászok részéről is nagy érdeklődés nyilvánulna meg a pénzés pér iránt és messziről felkeresnék azokat a helyeket, ahol jó fogási lehetőség kínálkozik.

Horgászata kétségtelenül a legszebb szórakozások közé tartozik. A vizek tulajdonosainak érdekében áll tehát, hogy fejlesszék az állományt. Gyors és valóban kielégítő eredményt csak behalásítás segítségével érhetünk el, ezért nem kell visszariadni azoktól a nehézségektől, amelyekkel mesterséges tenyésztése jár.

A pisztrángállományt ne féltjük tőlük. Számos olyan vizet ismerünk, amelyekben a két halfaj egymás mellett igen jól megfér és fejlődik. Meg kell jegyeznünk, hogy a tapasztalat szerint olyan vizekben, amelyekben sohasem fordult elő, betelepítése nem jár sikerrel. Ilyen vizekben való meghonosításával tehát ne kísérletezzünk.

IRODALOM.

- Antipa Gr.* Fauna Ichtiologica a Romanei, Bucuresti, 1909.
Bade E.: Die Mitteleuropäischen Süßwasserfische, Berlin, 1902.
Bielz E. A.: Fauna der Wirbelthiere Siebenbürgens. 1883. Hermannstadt.
Buschkiel A. L.: Salmonidenzucht in Mitteleuropa. Stuttgart, 1913.
Düssel: Erfahrungen in der Gewinnung von Äscheneiern in der gräflichen Fischzuchtanstalt zu Padeberg. Allg. F. Z. 1907.
Grote, Vogt, Hofer: Die Süßwasserfische von Mitteleuropa. Leipzig, 1909.

Gumbenberger I.: Was ist bei der Zucht der Äsche zu beobachten. Allg. F. Z. 1939.

Hankó B.: Magyarország halainak eredete és elterjedése. Sárospatak, 1931.

Haempel O.: Leitfaden der Biologie der Fische. Stuttgart, 1912.

Heckel-Kner: Die Süßwasserfische der Österreichischen Monarchie, Leipzig, 1887.

Illustriertes Fischerei Lexikon. Neudamm, 1938.

Neresheimer E.: Die Lachsartigen. Stuttgart, 1938.

Schüperclaus: Lehrbuch der Teichwirtschaft, Berlin, 1933.

Seez R.: Über das Alter und Wachstum der Äsche. Allg. F. Z. 1939.

Schindler O.: Über die Brut von vier einheimischen Süßwasserfische. Allg. F. Z. 1939.

Simonffy Gy.: Sporthalászat a m. kir. kincstári erdők halászvizeiben. Halászat. 1913.

Thienemann Aug.: Die Süßwasserfische Deutschlands. Stuttgart, 1925.

„ Die Binnengewässer Mitteleuropas. Stuttgart, 1925.

Walter E.: Einführung in die Fischkunde unserer Binnengewässer. Neudamm, 1913.

Willer A.: Die Nahrungstiere der Fische. Stuttgart, 1924.

Winter A.: Angelsport. Berlin, 1929.

Vladykov V.: Ryby Podkarpatske Rusi, Ungvár, 1926.

A legszebb Plankton.

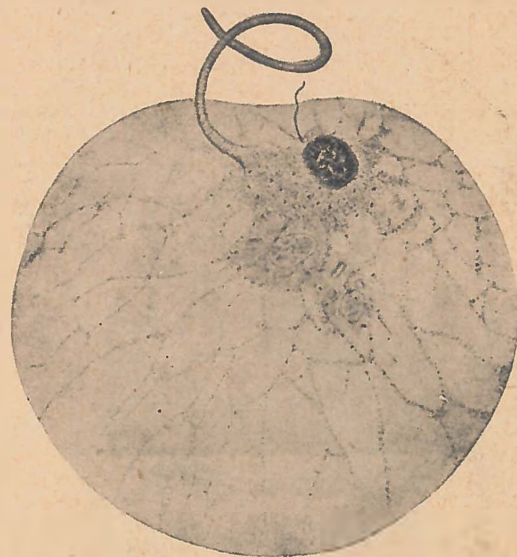
— Élményeim a Földközi tengeren. —

1943. augusztus 1.

Harmincöt esztendő t meghaladó szolgálatom alatt igen sokféle planktont gyűjtöttem és vizsgáltam, tógazdaságokban és szabad vizekben. Amily nélkülözhetetlen ez a természetes haltáplálék, gyakran olyan szép látványt is nyújt mikroszkóp alatt szemlélve. Különösen az egysejtű, ú. n. véglények körül számosan oly szép a formája és a színe, hogy a művész fantáziája aligha tud szebbeket rajzolni és festeni.

A legszebb, számomra felejthetetlen élményt jelentő planktont azonban nem vizsgáltam, csak láttam, szabad szemmel gyönyörködve benne *egész éjszaka*... Nem gyűjtöttem, nem volt planktonháló, sem mikroszkópom, csak bámultam bele a nagy vízbe, a hajó parancsnokával, annak kis gimnazista fiával, és összes útitársaimmal — mindössze három fizető utas volt az egész hajón — alkonyattól pirkadásig.

Éppen most harminchárom esztendeje volt életemnek ez a legévezetesebb éjszakája, szabadban, a nyári csillagos ég alatt, az Ión-tengeren, a „Mátyás Király“ teherhajó fedélzetén, Korfu és Málta szigete között.

1. kép. *Noctiluca miliaris*.

A legszebben világító ostoros tengeri véglény. Átmérője: 0.5—1.5 mm, tehát gombostűfej nagyságú. (*Stuer* után.)

Ahogy elhagytuk Korfu kikötőjét, alkonyodni kezdett. Félhomályban indultunk az angol Málta nagy kikötője: La Valetta felé véve az irányt, mikor észrevettem, hogy a mögöttünk elmaradó halász-csónakok evező csapásai nyomán meg-megcsillan a tenger indigó-kék vize, majd az apró hullámok letörő taraja is tüzes fényt lövel. Még elég világos volt, olvasni is lehetett volna, azt hittem hát, hogy talán a

leáldozó Nap sugarainak tükrözése okozza a tüneményt. Amde a nap már nem volt az égen, s a sötétség fokozódásával a tenger hullámatai és a hajó sodra által fölka-vart, habzó víz világítása folytonosan erősöbödött.

Felhívtam a társaság figyelmét, s a horvát parancsnok. *Randich*, — aki fiatal korában 27-szer tette meg az útát vitorláshajón Amerikába és vissza —, már megjósolta: „az éjjel nem megyünk aludni!”

Igaz lett! Lehetetlen volt otthagyni azt a csodás víztüzi-játékot, amelyet a teljes besötétedés után a csillagos égbolt alatt a tenger produkált. Hiába voltak ezen az éjjel megvetve ágyaink, (mindegyikünknek külön kabinunk volt) hajnalhasadásig eszünkbe sem jutott, hogy aludni is lehetne!

Sokan megírták már ezt a látványosságot, melyet időnkint a tenger felszínén óriási mennyiségben összegyűlő világító planktonlények okoznak. Megírták nálamnál hívatottabbak is, de mindhiába, aki ezt nem látta meg, azzal aligha érzékeltetheti a legragyogóbb toll is, a valóságot. A szó szoros értelmében szikrázott és izzóan világított a tenger egész éjszaka! A fedélzetről nézve minden egyes vízfodor és hullám-taraj élénken parázslott a közelben és távolban. A hajó oldalán megtört hullám milliónyi szikrává porlott széjjel, s hullott vissza a tenger színére. A csavar mögött hosszú, széles sávban kavargva izzott a víz felszíne, ameddig csak a szemünk elláthatott. Legcsodálatosabb volt a látvány a hajó orránál. A horgonyok között legelől álltam talán teljes órahosszat, egyedül. A főléses csillagos égbolt felettem. A hajó a „Mare Ionio” heyenként 2000 méter mélységei felett ingás nélkül úszik. A júliusvégi meleg éjszaka sós-párás fuvallata simogatja arcomat, a pormentes, csodálatosan jó levegőt szívom, melynek a szárazföldön sehol nem érezhető tengerillata van. Lenézek a hajó orrának majdnem emeletmagasságából a mélység felé. Sistereg a hasított víz, milliónyi cseppe porladva, felszökve és lehullva, mint folytonos *szikraeső*! Úgy izzik minden cseppje, mint a mozdony kéményéből kiszaladó szikrák tömege, de még ennél is sokkal szebben, gazdagabban, tüzebben! A fényévek távolában, ragyogó állócsillagok, s a szökkenő víz-szikrák milliói mind ragyognak. Fenn a végtelen távoli óriás égitestek, lenn a parányi vízcseppek...

Visszamegyek a hajófedélzet közepére a kis társasághoz. Itt újabb látvány vár reám: helyenként 30—35 centiméter átmérőjű parázsló testek úsznak a tenger felszínén, s maradoznak el a hajó oldalai mellett; a fénylő hajósodorban. Egyikre-másikra rámutat *Randich* kapitány olaszul kiáltva: „*Una bestia*”, — mert horvát léteire is megszokta, hiszen a Földközi-tengeren a hivatalos tengerész-nyelv az olasz. Így volt ez még a magyar hajókon is. Az ilyen „bestiák” mellettünk elúszva állandó fényt adtak, míg a hullámoknak csak a taraja és a cseppekre porló és habzó tengervíz részük világítottak erősen.

2. kép. *Pelagia noctiluca*.

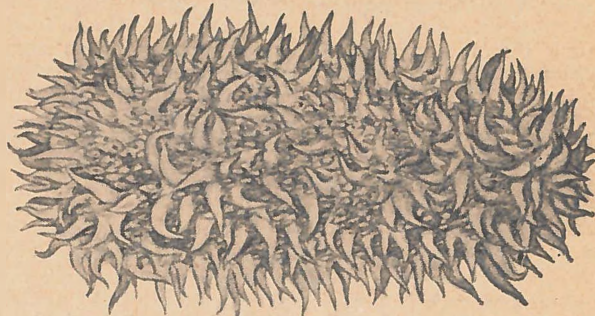
Világító meduza. 6—8 cm átmérőjű korongja van. (Steuer után.)

Kétféle tüneményt lehetett tehát megkülönböztetni. A mozgásban lévő vízrétegek váltakozó világítását, és kialakását, s időnkint egyes dinnyenagyságú, jól körülhatárolt, úszó testek állandó világítását.

Mind a kétféle tünemény plankton-lényektől ered. A víz világítását legtöbbször és a legintenzívebben a *Noctiluca miliaris* nevű tengeri, ostoros egysejtű véglény tömegei idézik elő, ha ezek a felszínre vándorolnak fel. Ezek a véglények sokkal nagyobbak, mint édesvízi rokonaik, gombostüfejszerűek és így szabadszemmel is láthatók. A leírt tünemény esetén vizsgálatok szerint 30.000 darab *Noctiluca* is lehet egy ködláb tengervízben! (1. kép).

A másik tüneményt olyan nagy planktonlények okozzák, aminők édesvízi planktonban sohasem fordulnak elő. Gyakori a Földközi-tengerben pl. a *Pelagia noctiluca* nevű meduzafaj, melynek 6—8 cm átmérőjű korongja világít, (2. kép) de még ennél is erősebb fényt adnak a *Pyrosoma* nevű zsákállat telepei. Ez utóbbiak két faja is él a Földközi tengerben (*Pyrosoma atlanticum* és *P. giganteum*). Utóbbi 35 cm hosszú is lehet. Igen erős zöldeskék fényt áraszt. (3. kép).

A felejthetetlen élménynek csak a napkelte vetett véget, ekkor tértünk nyugovóra.

3. kép. *Pyrosoma giganteum*.

Igen erősen világító zsákállat-telep, mely sok „egyénből áll. A telep 35 cm-re is megnő (Steuer után.)

Kényelmes volt az utazás, akkoriban ilyen teherhajókon. Tizenegy napig voltam 1910 július vége felé és augusztus elején a „Mátyás Király” utasa. Két ágyas fülkékében laktam — egyedül. A felső ágyat választottam, mert innen felülve kiláthattam az állandóan nyitvatartott kis kerek ablakon. Fiuméből indultam vele és Triest, Korfu érintésével Máltába, majd Cataniába, onnan Messinába, s végül Nápolyba érkeztem. Manapság naponta kétszer is olvassák és hallják a neveket a világ összes újságolvasói és rádióhallgatói... A híradások romokról és pusztulásokról szólnak. Nekem pedig emlékeim között a legszebb és legbékésebb, legnyugalmasabb nyári szabadságot és élvezetet jelentik a Földközi tenger és remek parti városai, kivéve Messinát, ahol olyan romokat láttam az 1908-ban volt földrengés nyomán másfél esztendő múlva is, aminők semmiben sem különbözhetnek a mostani romoktól... Még az Etna is, Európa legnagyobb és sok bajt csináló vulkánja, melyet akkor láttam először, a legbékésebb és legkellemesebb élményeim egyike maradt, s nem a tűzzel, hanem a behűtött, pompás gyümölcsös-tállal társul fiatalkori emlékeim között. Ezt a különös dolgot elmondom még. Az Etna 3279 m. magas! Havas a kúpja nyáron is. Roppant távolságból láttam meg szilhuettjét az Ion tengeren, Málta felé haladva, a nap leáldozó sugaraiban. De közeli ismeretségbe éppen csakis az Etna haván jutottam, mikor Máltából Cataniába érkezve este elvitt bennünket — utasait — *Randich* kapitány egy kitűnő vendéglőbe, mely egyben „kert-mozi” is volt. Utolsó fogásként vegyes gyümölcsöt tálaltak mindnyájunknak. Remek őszibarackot, szőlőt, szilvát, s az egész gazdagon meg volt hintve, a tűzhányó Etnának kristálytiszta havával... Jól is esett ez a jéghideg gyümölcs a nagy melegben, tüzes szicíliai bort hörpintve utána... Az Etna-hó miatt a kis társaság német-angol tolmácsává lettem hamarosan, mert Máltában hozzánk csatlakozott egy angol gépészmérnök, aki hazafelé utazott szabadságára, és nem értette sem a pincér olasz, sem *Randich* német és angol magyarázatát: „A gyümölcsöt az Etna havával szórták be, hogy pótolják vele a Cataniában nagyon drága vagy talán nem is gyártott müjeget. Az Etna-hó gyűjtése és forgalomba hozatala a cataniai püspök privilégiuma”.

Ezerkilencszáztíz augusztus másodikát írjuk akkor. Régi, szép idők, hová tűntetek? Hol alussza síri álmát „Il commandante *Randich*”? Hová lettek útitársaim? A Máltában már lemaradt osztrák orvos, aki ott a maltai lázat tanulmányozta, a prágai pénzügyi fogalmazó és Mr. Cooms az angol gépészmérnök, aki engem „my Hungarian chum”-nak nevezett.* Nem tudok róluk semmit. Azóta másodszo-

* Körülbelül: „magyar pajtásom”-at jelenti, becézéssel színezettel.

ég a világ, másféle, igen nagy fények gyúlnak és alszanak ki mostanában a Földközi tenger partjain, s a Mare Ionis hullámain nemcsak a világító planktonlényeké...

Csak azt tudom, hogy a „Mátyás király“ nem jár már idegen lobogó alatt sem, régen ócska vas lett, ki tudja, mi készült belőle... Sőt, az egész Adria m. kir. Tengerhajózási Részvénytársaság is régen megszűnt. Hajóparkját átvette a nápolyi „Tirrenia“. Legszebb emlékeim egyike ez az út, melyet Adria-teherhajón tettem meg. Elvevén meg hát itt legalább ennek a régi magyar tengerhajózási vállalatnak jelmondata, mely címerében szerepelt, s bele volt szöve az ágyak matrac-huzataiba is, s amelyet szívleljünk meg mindnyájan magyarok: „HAZÁDNAK HASZNÁLJI!“

Dr. Unger Emil.

A férficserkészet halászati munkaközössége.

A Magyar Cserkészmozgalom Országos Főcserkésze vitéz kisbarnaki Farkas Ferenc altábornagy 1942. évi október hó 26.-án kelt 4. számú parancsával megindította a férficserkészmozgalmat. A múlt részben elavult és felaprózódott öregcserkészélet új alapokra fektette.

„... elhatároztam, hogy a magyar cserkészfiakat a magyar cserkészmozgalom keretén belül újra tömörítem és őket a magyar férficserkészet új ösvényein együttesen, nagyértékű, nemzeti eredmények elérésére indítom útnak. A férficserkészet ezen újabb, lendületes összefogásához szeretettel hívok meg minden magyar cserkészfiat és elvárom, hogy a cserkészélet iránt érzett lelkesedésüket és hűségüket az új munkába bekapcsolódással mielőbb bebizonyítják.“ — hangzik többek között a parancs.

Az új munkamegindítás alapelvei: ragaszkodás a mult-hoz, ragaszkodás a cserkészéletéhez: a csapathoz és ezen felül részvétel egységesen és az egész ország területén a különböző munkaközösségekben.

A 18. különböző munkaközösség között szerepel a Halászmunkaközösség is, melynek tágabb értelemben vett célja a halász-élet szépségeinek gyakorlati élvezete, értékeinek megfigyelése, leírása és a cserkészlet számára közkinccsé tétele.

E munkaközösség vezetője: dr. Sztrilich Pál cserkész-tiszt (fogorvos, egyetemi tanársegéd, a „Magyar Cserkész“ hosszú éveken át volt szerkesztője) Egyesületünk tagja és lapunk lelkes olvasója levélben fordult hozzám, hogy én, így általam a lapunk és olvasótáborára e munkaközösségbe szervesen bekapcsolódjék.

E munkába olvasóink nevében is örömmel kapcsolódok be, mert hiszen ebbe fontos nemzetvédelmi feladatot látok.

Nemcsak a lapunk olvasóközössége gyarapodik, hanem a lap írói gárdája is felfrissül; a lapunkba ezentúl nemcsak szakmunkák és tisztán tudományos jellegű közlemények, hanem gyakorlati jellegű cikkek is láthatnak napvilágot.

A halászati munkaközösség céljai között szerepel az ősmagyar foglalkozási ág cserkészzeibbé tétele; a cserkész-sportthorgászat erkölcsi és anyagi támogatása; részvétel a horgászirodalom fejlesztésében; a sportszerű halászat elmélyítése az ország minden részében; támogatni minden olyan mozgalmat, mely az országra olyan nagy nemzeti értéket jelentő halállományt óvja és gyarapítja; ismertető előadások tartása; a halászat szépségeinek összegyűjtése, megőrkítése; a szaksajtó támogatása; tudományos és állatbaráti működés stb.

E célokat még kibővítem a következőkkel:

1. Kiméretlen harc az orv- és rablóhalászat, a szándékos és nemtörődöm halpusztítás ellen. 2. A halászat és haltenyésztés érdekében országos propaganda. 3. A magyar halászó vizek felkutatása sportthorgászati szempontból és azok behalásztásának felkarolása. 4. Az új ifjú halászó nemzedék felkarolása és szakszerű támogatása. 5. A természeti szépségű halászó vizeink felkeresése, védelme, és célszerű propagandája.

Midőn magunk is támogatva bekapcsolódunk eme ország-építő magyart nevelő és nagy nemzetgazdasági jelentőségű munkába, felhívjuk az Egyesületünk tagjait és olvasóinkat, hogy akik cserkésztek voltak, vagy jelenleg is azok, jelentkezzenek írásban e munkaközösségben munkára akár a szerkesztőség útján, akár a munkaközösség vezetőjénél (Dr. Sztrilich Pál Budapest, VIII. Baross-u. 4. T.: 143-928).

Várakozással és reményteljesen nézünk a halászati munkaközösség munkája elé.

Jó munkát!

Ifj. dr. Szabó Zoltán
4. B. I. K. cserkész-tiszt,

A rák életmódja, fogása, elterjedése és telepítése.

Írta: Vásárhelyi István.

(Folytatás.)

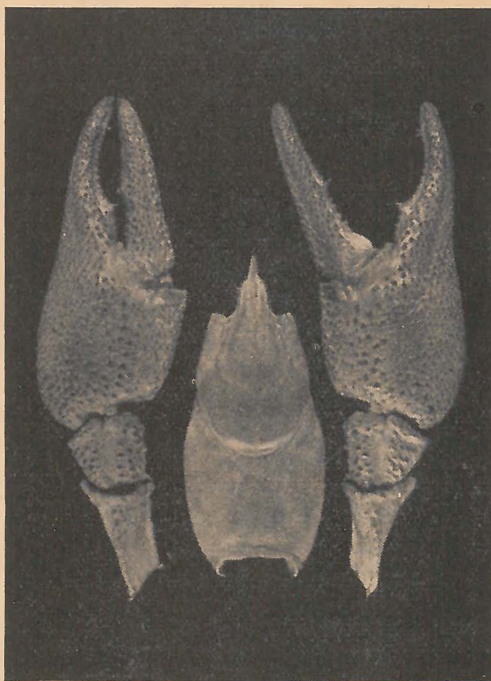
A kereskedelemben az étkezésre használt rákot nagyság szerint jelölik. Így a 28—30 dekás: nagy szőlő, 27—20 dekás: közép szőlő, 19—16 dekás: szőlő, 15—12 dekás: adag, 11—9 dekás: meridon, 10—8 dekás: ragu s a 9—4 dekás: levesrák elnevezés a szokásos. Hogy a kereskedelem az elérhető haszonért mindennel megalkuszik, mi sem mutatja jobban, minthogy még a vedlő ráknak is van külön kereskedelmi elnevezése: „Vajrák“ néven hozzák igen gyakran forgalomba. Pedig ilyenkor a rák tényleg nem a legjobb ízű s szállítása is igen körülményes.

Tekintve azt, hogy a vizeinkben élő rák nagy értéket képvisel, fogását a halászati törvény keretében szabályozzák. A rákászathoz területi engedélyen kívül állami halászszeget is szükséges. Tilalmi ideje a törvény szerint október 15-től június 1-ig terjed. A kifogható rák legkisebb mérete 9 cm. Ez a tilalmi idő a rák természetrajzának megfelelő is volna, mert ez alatt az idő alatt pázik s ekkor vannak az ivarérett nőstények is petével telve. **Ismétlem, a tilalmi idő jó volna, ha betartanák!** De sajnos, tapasztalatom szerint ma ez igen s jól fizetett árucikk, amire vevőt minden időben könnyű találni.

A visszaélésekre legtöbb alkalmat az nyújt, hogy a ráknál is van zártvíz, aminél azután nincs tilalmi idő. Most már valami táglékiismeretű ember néhány kis gödörből álló rákástógazdaságot (?) létesít, mert községi bizonyítványt könnyen kap mint ráktenyésztő, s ennek birtokában a környező rások vízből tilalmi időben is vígan fogja meg a petével megrakott nőstényeket is, a méretenalulniakkal együtt. Hiszen „levesrák“ címen ezeket is jól el lehet adni.

Ugyancsak lanya az ellenőrzés is. Általában a rákászatot s a rákot igen ritkán veszik komolyan az ellenőrzésre hivatott hatóságok s főleg nem akarják észrevenni a benne rejlő nagy értéket. Ez a felelőtlen rákászás pedig országos viszonylatban, igen tetemes károkat okoz. Hiszen minden, petével terhes nőstény, elpusztításával igen-igen sokat teszünk tönkre.

Azért az volna az Országos Halászati Felügyelőséghez a tiszteletteljes kérésünk, hogy míg a rák kérdés egy újabb törvénnyel nem rendeződik, **rendelettel tiltsa meg a nőstény rá-**

7. kép. A folyami rák (*Astacus astacus*) ollója és tora.
Foto: Vásárhelyi.

kok étkezésre való fogását s forgalomba hozását. Ezenkívül szüntesse meg a rákos zártvizeket, mert ilyen a természetben úgy sincs. Ezzel a rendelettel az ország rákállományának szaporodását igen hathatósan elő lehetne mozdítani.

A rákkal kapcsolatban egy tévhit is terjedt el a köztudatban. Az, hogy a rák páncélja az „r“-es hónapokban üres. Ez azonban nem áll. Emberi táplálkozásra t. i. a rák

izomatát használják. Ez pedig egészséges ráknál egész éven át megvan. Ha pedig valami oknál fogva elsorvad, az állat föltétlenül elpusztul. Hogy ez így van, bizonyítja az, hogy „r”-es hónapokban is vígan fogják, veszik s az inyencek szívesen fogyasztják is.

A rákot csak frissen ajánlatos fogyasztani, mert nagy víztartalmú húsa hamar bomlásnak indul s elfogyasztása után sokszor végzetesé válható gyomormérgezés léphet fel.

Országunkból jelenleg a ráknak három fajtát, még pedig a folyami rákot (*Potamobius astacus* L.), kövi rákot (*Potamobius torrentium* Schrank.) és a kecskerákot (*Potamobius leptodactylus* Esch.) ismerjük.*

A rákpestist megelőző időkben legelterjedtebb volt Hazánkban a folyami rák. Ma is ez a legértékesebb és legkeresettebb rákunk. (1. kép.). Ezért telepítésre mindig ezt használjuk. A kövi- és kecskeráktól a tor és olló alakjával jól megkülönböztethető. (7. kép.). Színe a tartózkodási hely szerint igen változó. A fényes-feketétől, a világos-zöldig minden árnyalatban előfordul. Elég gyakori a szép égszínkék is. Igen ritka nálunk a vörös színváltozat. Tenyészterületei ma már inkább a domb- és hegyvidéki tisztavízű patakjai. Ezek mellett a tisztavízű s nem nagyon iszapos fenekű tavakban is elég jól megél. Számát a rákpestis igen megtizedelte, sőt még ma is tizedeli.

A kövirák a legkisebb rákfajunk. (2. kép.). Színe ennek is a tartózkodási hely szerint változó. Csak néhány dunántúli s felvidéki patakban ismert. Azt hiszem azonban, alaposabb kutatással még több helyen is meg lehetne találni. Ritkasága folytán közgazdasági jelentősége nem nagy. (8. kép.).

* 1. *Dudich Endre*: A természet világa X. kötet. „Az állat és élete” c. 1942-ben megjelent munkájában a korszerű elnevezés (nomenclatura) szerint a folyami v. nemes rákot: *Astacus astacus* néven, a kövirákot: *Astacus torrentium*, a karcúollós v. kecskerákot: *Astacus leptodactylus* néven írja le. Kívánatos volna, hogy a magyar tudományos világban eme felsorolt néven nevezzük egységesen e rákokat.

2. A „Magyarországi folyami rákok” katalógusában szerepel még egy — tehát negyedik — rákfaj is, az *Astacus pallipes*. Ez az állat azonban a történelmi Magyarország rákjának tekintendő, amennyiben hazája a volt magyar tengerpart vidéke és a Horvát-Szláviai karsztok patakjai. (ifj. dr. Szabó Zoltán.).

(Folyt. köv.)

Hivatalos rész.

A halászat és tógazdaság szempontjából fontosabb újabb rendeletek kivonatai.

Összeállította: **Kontur György.**

Megjelentek a Budapesti Közlöny f. évi augusztus—szeptemberi, a rendeletek után zárójelben közölt számaiban.

**A termelési szerződés alapján termelt termények beszo-
lgáltatásának szabályozása.** 116.000/1943. sz. K. M. r. (171. szám). — A termeltető a beszo-
lgáltatási kötelezettség teljesítésébe beszámítható terményt csak abban az esetben veheti át, ha annak átvételére a közellátási miniszter feljogosította. A feljogosítást az illetékes áruforgalmi központ, ennek hiányában a közellátási hivataltól kell kérni.

**Az erőtakarományok beszo-
lgáltatásának szabályozása.** 116.100/1943. sz. K. M. r. (172. szám). — A rendelet szerint a melászt, szárított répaszeletet, olajpogácsát és korpát a Magyar Mezőgazdák Szövetkezetének (Bp. V. Alkotmány-u. 29.) kell vételre felajánlani. —

A szállítványozási díjak szabályozása. 11.731/1943. sz. K. M. r. (173. szám). — A rendelet részletesen intézkedik a budapesti és vidéki fuvarozási díjtételek, szállítási és vámkezelési költségek stb. tekintetében. —

**A mezőgazdasági termelők kenyérgabona, árpa és kukorica beszo-
lgáltatása.** 116.580/1943. sz. K. M. r. (175. szám). — Ha a gazdálkodó kenyérgabonára vonatkozó beszo-
lgáltatási köteletségének csak részben, vagy egyáltalán nem tud eleget tenni, úgy az illetékes közellátási kormánybiztostól kérheti, hogy zsír stb. beszo-
lgáltatásával teljesítse kötelezettségét. Amennyiben ennek sem tud eleget tenni, úgy a harmadik mellékletben felsorolt ú. n. szabadválasztású terményekkel (hal is) teljesítheti kötelezettségeit. A kérelmet legkésőbb 1943. év, szept. hó 30-ig lehet előterjeszteni. A gazdálkodó kellő igazolás mellett azt is kérheti, hogy árpa, vagy kukorica a szabadválasztású terményekkel teljesíthesse beszo-
lgáltatási kötelezettségét. — A kérelmet ugyancsak szept. hó 30-ig kell előterjeszteni. —

A honvédelem hatáskörébe tartozó községek névjegyzé-

kének újabb megállapítása. 3.750/1943. sz. M. E. r. (176. szám). — A honvédelemről szóló 1939:II. t. c. alapján mintegy 3.800 község névjegyzéke jelent meg, melyek a honvédelem hatáskörébe esnek, ezen községek halászati jogának bérbeadásánál fontos e körülmény. —

A gazdasági magvak vetőmagkereskedői árának megállapítása. 43.300/1943. sz. K. M. r. (176. szám). — Csillagfürtre vonatkozólag a rendelet továbbra is érvényben hagyja a 14.300/1943. K. M. r.-t. A vetőmagcsillagfürt ára 44.—48.—P. (25 kg-nál nagyobb, ill. 10 kg-nál kisebb tétel eladása esetén.)

**A beszo-
lgáltatásra nem köteles személyektől való vásárlás.** 117.200/1943. sz. K. M. r. (178. szám). — A rendelet felsorolja azokat a terményeket, amelyeknek beszo-
lgáltatása esetén az illető jutalomra tarthat igényt. A felsorolt termékek között nem szerepel azonban a hal. (Ezért a rendelet módosítása érdekében az OHE kérelemmel fordult a közellátási miniszterhez). —

**A természetbeni munkabér címén szerzett kenyérgabona beszo-
lgáltatása és visszavásárlása.** 117.300/1943. sz. K. M. r. (178. szám). — A rendelet módot nyújt arra, hogy a gazdasági cseléd a kenyérgabonáját a vasúton való szállítás helyett kereseti helyén vásárlásra jogosító kereskedőnek megvételre felajánlhassa és a gabonaforgalmi központ kirendeltsége által kiállított gabonautalvány ellenében állandó lakhelyén ugyanannyit megvásárolhasson. A kereskedő q-ánként a hatóságilag megállapított árhoz 1.5 P. bruttó hasznot számíthat fel.

Az erdő és tógazdaságban alkalmazott szegődményes, konvenciók cselédek kenyérgabona kiutalása. 535.000/1943. sz. K. M. r. (179. szám). — Ha a tógazda kenyérgabonát nem termel vagy az szükségletét nem fedezi, a közési előjáróság útján a közellátási kormánybiztostól kenyérgabonát igényelhet. — A kiutalható kenyérgabona mennyisége fejenként 240 kg, a hatodik és minden további személy után pedig 200 kg. A kiszolgáltatót kenyérgabonamennyiségnek megfelelő élőponta beszo-
lgáltatására kell a tógazdát kötelezni. A közellátási kormánybiztos állapítja meg azt is, hogy milyen időpontig és melyik vásárlásra feljogosított halnagyszerkedőnek kell átvételre a halat felajánlani. Élőpontyból annyi kg a beszo-
lgáltatási kötelezettsége, amennyi a kiutalt kenyérgabona pontszámának megfelel. (Az OHE felterjesztésben kérte, hogy a tógazdaságokon kívül a nyíltvízi halászbérlők is hasonló kedvezményben részesüljenek). —

A közraktári díjak újabb megállapítása. 32.000/1943. sz. K. M. r. (181. szám). — A II. áruosztályba tartozó csillagfürt fekbére 100 kg-ként és hetenként 4.5 fillér, 100 kg-os zsákokban, ill. ömlesztett árunál 160-tól 200 cm-es öntési magasságban. (300 q-nál kisebb ömlesztett, ill. 5 q-nál kisebb mennyiségű zsákos áru tároltatása esetén a fekbért a tárház és a tároltató fél közös megegyezéssel állapíthatják meg.) —

A budapesti és környéki műjég árak megállapítása. 40.619/1943. sz. K. M. r. (181. szám). — A rendelet megállapítja a viszonteladói, valamint a fogyasztói eladásnál felszámítható műjégárakat. Az árak 100 kg-ként 2.90 P.—3.—P. —

A számlailletékek kapcsolatos kérdések szabályozása. 2.154/1943. sz. P. M. r. (185. szám). — Számla, árujegyzék, kimutatás, könyvkiadvány, számlázási jegy stb. a kitüntetett érték főösszege után illeték alá esik, amely 50 P-ig 5, 100 P-ig 10, 200 P-ig 20, 500 P-ig 50 fillér, 1000 P-ig 1 P., minden megkezdett ezer P. után 1 P. A rendelet részletesen közli a kivételeket.

Az éves gazdasági cselédek részére kenyérgabona kiadása. 4.230/1943. sz. M. E. r. (189. szám). — A rendelet kimondja, hogy az éves gazdasági cselédek hatóságilag megállapított kenyérgabonajárándóságát teljes mennyiségben kell természetben kiszolgáltatni. Az ilyen gazdasági cseléd háztartásához tartozó családtagok finomliszt- és kenyérgabonára nem jogosultak.

Fegyverek és löszerek gyári és fogyasztói árának szabályozása. 43.900/1943. sz. K. M. r. (190. szám). — A vadásztiltányek gyári ára minőség szerint 100 drb-ként 26—39 P. a fogyasztói ára pedig 29—49 P.

Ahűtőházi díjak megállapítása. 45.700/1943. sz. K. M. r. (190. szám). — Budapest székf. területén felszámítható legmagasabb díjak: bruttó 100 kg-ként P-ben halnál 4—7 napra 3.50 P., 8—14 napra 5.40, első hónap 8.30 P., minden megkezdett hónap 5.40 P. A rendelet közli továbbá, a beraktározással mellékdíjakat.

A tiltókender és kóc legmagasabb eladási árának megállapítása. 46.900/1943. sz. K. M. r. (192. szám). — Elsősztályú tiltókender 360 P., 100 kg-ként. A rendelet közli a kóctermekek, kézilég gerezélyezett rostanyagok, a szállítási, valamint a bérmunkadíjak árát.

A kosarak és fonott palackok legmagasabb árának megállapítása. 15.386/1943. sz. K. M. r. (198. szám). — A rendelet

melléklete részletesen felsorolja a különböző nagyságú kosarak legmagasabb fogyasztói árát. A felsorolt kosárméretektől eltérők eladási gyári árát köteles az előállító a rendelet megjelenésétől számított 15 napon belül a közellátási hivatalnak, Bp. VI. Nagymező-u. 1. bejelenteni. A rendelet mellékletében ugyanis a *halászáló kosarak méretei nem szerepelnek.* — A kosárfonó üzemek a nagykereskedőknek legfeljebb 25%, a náluk vásárló kiskereskedőknek 17%, míg a háziiparosok 35, ill. 25% engedményt kötelesek adni a fogyasztói árakból. A nagykereskedő a kiskereskedőnek legfeljebb 17% engedményt adhat. Kézpénzfizetés ellenében a vevőnek 2% engedmény jár. A rendelet kimondja, hogy a fogyasztói árakban a vasútig (hajóállomásig) felmerülő fuvar költségek is benne foglaltnak. Amennyiben a vevő az árut saját költségén szállítja, úgy az eladó s vasúti fuvar költségeket az eladási árból leszámítja.

A borsó, árpa, köles, hajdina és cirókmag, bab és lencse őrlési termékeinek legmagasabb ára. 47.300/1943. sz. K. M. r. (199. szám). — Így a borsó-takarmányliszt malmai eladási ára 100 kg-ként 27 P., árpatakarmanyliszt 30 P. stb.

A lótt vagy legmagasabb ára. 49.300/1943. sz. K. M. r. (199. szám). — Termelői ár: nyúl 2.90 P./kg. őz 3.30, szarvas 2.90 P. vaddisznó 2.90 P.

Ujdonságok — Vegyesek.

FELHÍVÁS M. T. OLVASÓINKHOZ!

A halászok és tógazdák részére a lapunk jövő évi januári számától kezdve (XLV. évfolyam) minden hónapban a rendszeres **halászati és tógazdasági havi teendőket** kívánom összeállítva közzé tenni az alábbi csoportok szerint:

1. Pontyos tógazdaság,
2. Pisztrángos tógazdaság,
3. Nyílt vizek halászata,
4. Ráktenyésztés,
5. Sporthorgászat.

A halászati év (Kalendárium) havonkénti összeállítása csupán — és elsősorban a rendelkezésemre álló külföldi — irodalomra támaszkodva nem felelhet meg céljának magyar és hazai vonatkozásban. Miért is e munka összeállításában szükségem van a lapunk m. t. olvasóinak bizalmára és jóindulatú támogatására, akiknek közreműködésével, mintegy szerkesztőbizottság útján, a mű összeállítása könnyen és eredményesen véghezvihető.

Mivel több olvasótól kapok tudományos, v. szakszerű, v. gyakorlati és tapasztalati tanácsot, hozzászólást és megjegyzést, teendő kimutatást és munkamenetet, annál teljesebb lesz a magyar halászati év; annál alaposabb és széleskörű, az egész ország területére szóló kalendáriumot tudok a köz rendelkezésére bocsájtani, melynek hasznát és nemzetgazdasági jelentőségét nem tartom szükségesnek külön kihangsúlyozni v. bizonyítani.

Ha e jelentős munkának hazai vonatkozásában lapunk Olvasói nem támogatnának, akkor csupán általános irányelveket fogok tudni közölni, melyek külföldi és nem hazai tapasztalatokra támaszkodnak. E közlemények nem üzleti és gazdasági titkok elárulását v. áruba bocsájtását jelentik majd, hanem egy ország egységes és egészséges halászati és gazdasági irányítását, amelyen belül tág alkalom nyílik az egyéni és helyzeti lehetőségek kihasználására és előnyös kiaknázására.

A fenti ágazatokban jártas valamennyi olvasónktól kérek tehát hathatós és eredményes közreműködést. A közleményeket a név és cím feltüntetésével (vagy szükség esetén névtelenül) havi sorrendben összeállítva (januártól-decemberig) legkésőbb f. évi november hó 15.-ig kérem címemre: („Halászati” szerkesztősége, Budapest II. Herman Ottó-út 15.) megküldeni.

A beérkezett kéziratokat a szerkesztőség feldolgozza és megfelelően csoportosítva a halászati évet a „X, Y, V, Z stb. közreműködésével szerkesztette” címen 1944. január 1.-től közzé teszi. Sz. Z.

SULYOMSZEDÉS.

Tógazdaságainkban a sulyom (Wassernuss) túlzott elterjedése rendkívül káros. Ha nem irtjuk, magról igen gyorsan szaporodik és mint a vizililiom, az egész tófelületet beárnyékolja. Ennek folytán a haltermést nagymértékben csökkenti.

A sulyom magja szúrós, dionagyságú, emberi táplálkozásra is alkalmas. A mag lisztes, édeskés, magas keményítő tartalmú. A mai viszonyok között mogoró, gesztenye és dió pótlására is felhasználható. A régi világban egyes helyeken főzve árulták.

Tógazdaságokban a sulyomtermés összeszedése feltétlenül indokolt. Amennyiben emberi táplálkozásra nem is volna eladható, úgy daráltan, vagy főzve halak és állatok etetésére használható.

Ezúton hívjuk fel tógazdáink figyelmét, hogy a sulyom szedését mielőbb indítsák meg, magját összegyűjtve és szárítva az eladható mennyiséget és annak árát az OHE-nek jelentésük be, hogy azt élelmiszergyártó üzemek részére felajánlhassuk.

A szedésre a legalkalmasabb idő szeptember hó, amikor a termés a víz felszínén lévő növényről, a száradó kocsányról leszakítható. Később a mag az iszapba száll le és onnan legkönnyebben dűsnókkal etethető fel. Az Alföldön, ahol sok sulyom van, durva posztó — szűrrel, rossz hálóanyaggal (cca 2 m² nagyságú) halásszák. Azt súllyal leterhelve, a csónak után húzzák a fenéken és ebbe akad bele a sulyom magja. Ily módon egyszerre nagyobb mennyiségű sulyom szedhető.

Felhívjuk nyíltvízi halászaink figyelmét is, hogy a holtágak sulyomszedésének jogát a területtulajdonosoktól megszerezve, annak gyűjtését saját szükségletük fedezésére, valamint sertések és szarvasmarhák takarmányozására fokozottabb mértékben vegyék igénybe. Amennyiben nagyobb mennyiséget tudnak gyűjteni, úgy a mennyiség és ár megjelölésével írják meg az OHE-nak, hogy az elhelyezés érdekében a szükséges lépéseket megtehessek.

K. Gy.

A sulyom: mocsári hinárnövény (*Trapa natans*). Úszóleveleinek a nyelén úszóhólyag van. Termése három csúcsos, tüskés makk, mely éretten az iszapba merül. A gyümölcsét régen nagyon kedvelték, ma már csak kevés helyen becsülik. Nálunk még néhol a Tisza vidékén gyűjtik és főzve piacra is viszik. Jelenleg azonban jelentős háborús pótlanyag. (Szerk.)

SZEMÉLYI HIREK.

A Kormányzó Úr Öfömlétsága a vallás és Közköztartásügyi miniszter úr előterjesztésére megengedte, hogy a budapesti Pázmány Péter Tudományegyetem bölcsészettudományi karán rendszeresített „általános növénytan” tanszék, „növényéletani” tanszékké szerveztessék át és egyben erre a tanszék-re a váratlanul és tragikus hirtelenséggel fiatalon elhunyt dr. Paál Árpád utódjául Gimesi Nándor dr., ciszterci rendi áldozópap, tanügyi főtanácsos stb., műegyetemi rendkívüli tanári címmel felruházott műegyetemi magántanárt, egyetemi nyilvános rendes tanárrá kinevezni méltóztatott.

Olvasóink Gimesi Nándor dr. nevével a legutóbbi pisztrángtenyésztő tanfolyam előadói között találkoztak. Az újonnan kinevezett egyetemi tanár a sejttel és a sejt életével (pl. phyto és zooplankton) sokat foglalkozott és a sejt életműködését, mozgását stb. — mint hallgatóink láthatták — keskenyfilmes is megörökítette. Gimesi prof. a keskenyfilmes oktatás és kutatás úttörője Hazánkban.

Egyesületünk ezúton is jókívánságait tolmácsolja és kéri, hogy a jövőben is támogassa az Egyesületet.

Heincz Pál miniszter tanácsos a Földművelésügyi Minisztérium VIII. B. 5. Halászati ügyosztályának vezetője az ügyosztály megalakulásakor az OHE igazgatói tiszttségéről a hivatali állás miatti összeférhetetlenség következtében leköszönt, ez okból kellett Kontur György műszaki tanácsosnak is az OHE titkári és pénztári teendők intézésétől megválnia. Az OHE újonnan választott titkárja; az Országos Halászati Felügyelőséghez beosztott Jolánkai Vilmos ny. igazgatófőmérnök betegsége miatt tiszttségét ellátni nem tudta. Minthogy az OHE háborús létfenntartása, ügyvezetése teljesen a Földművelésügyi Minisztériumtól, tehát elsősorban a Halászati ügyosztálytól függ a háborús átmeneti állapot időtartamára az OHE választmánya Heincz Pál örökebe az igazgatói és titkári ügykör együttes ellátásával az összeférhetetlenség ellenére is ideiglenesen Kontur György-öt kérte fel és bízta meg. Eme tiszttségének ellátása érdekében mint mellékfoglalkozás engedélyezésére az OHE a Földművelésügyi Minisztériumtól lépéseket tett.

Kontur György eddig is fáradhatatlan ügybuzgalommal és sokoldalú tevékenységgel intézte az OHE bonyolult ügyeit.

Az Országos m. kir. Halélettani és Szennyvízvizsgáló Intézethez beosztott dr. Woynárovich Elek kr. adjunktus egy évi időtartamra német csereösztöndíj jutalmazásban részesült.

Woynárovich dr. külföldi tanulmányútja ugyan mind háborús viszonyzatban, mind az Intézet munkaerő hiányában érzékeny veszteséget jelent, mégis örömmel tölthet el miniket, ha a kutató és tanulni vágyó fiatalság nyugatra tart, mert a kultúránk fejlesztése és kiépítése is nemzetvédelmi feladat, tehát kötelesség.

Sz. Z.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Zimmer Ferenc Halkereskedelmi R. T., Budapest. Az eddig közölt kerethirdetés helyett a kívánt szöveget tettük közzé. — **Palotás Károly, Nagybánya.** A hozzám érkezett lapját az illetékes OHE-hez áttettem. Az 50. — P-ről nem tudok semmit. — **Sándor Károly halásztársulati igazgató, Sepsiszentgyörgy.** A különlegesebb pisztráng faj elküldését várjuk. A beígért cikket is örömmel vennénk. — **Többeknek.** A lap kézbesítésével járó panaszokat, bejelentéseket kérjük mielőbb a szerkesztőség címére (Budapest, II. ker. Herman Ottó-út 15. Országos m. kir. Halélettani és Szennyvízvizsgáló Intézet) elküldeni. Az új címkeragasztási mód mellett feltűnően sok kikézsíthetetlen lap jutott vissza hozzánk. A kézbesítés lassúsága a lap pontos megjelenése ellenére a mai nehéz — háborús — postaforgalom túlterheltsége miatt következik be. — **Riskovits Rudolfné, Maroshévíz.** Férje katonáskodása alatti időre a lap küldését felfüggesztettük. — **Uzoni László, Budapest.** Cikketed helyszűke miatt teljes terjedelemben nem tehettem közzé az augusztusi számban, így inkább most közöltem. — **Prof. dr. v. Varga Lajos ezredes.** A „Galóca” cikket várjuk. — **Földművelésügyi és külkereskedelmi hivatal, Budapest,** valamint **Marosvizi Halászati Társulat, Makó.** A szerkesztőség címére küldött előfizetési díjakat továbbítottam az Egyesületnek. — Ezúton is kérjük **előfizetőinket,** hogy az előfizetési díjukat csak a 10.094 sz. postatakarék pénztári csekk-számlára fizessék a közvetlenül, és ne küldjék más címre. — **Egyesült Halászmesterek Halkereskedése, Apatin.** Az Országos Halászati Egyesület címe: Budapest V. Kossuth Lajos-tér 11. II. 255. Földművelésügyi Minisztérium, épületében a Halászati (VIII. B. 5.) ügyosztályon. Az Országos Halászati Felügyelőség címe pedig: Budapest. V. Visegrádi köz 7. Kérésüket, minthogy abban a szerkesztőség nem illetékes áttetem az OHE-hez. — **Többeknek.** A lapunk kézbesítésének elmaradásáról kérek értesítést. Lakcímváltozást kérem sürgősen bejelenteni. — **dr. Lukács Károly, Budapest.** A „balatoni halászat multjából” című cikk befejező része 3 hónapja kiszedve áll és várja a közlését, mivel 3 cikket egyszerre folytatásokban nem közölhetek. A lapban szaklap léteire is túl sok a hivatalos közlés.

Sz. Z

Árjegyzés. A Magyar Tógazdaságok és Halkereskedelmi Részvénytársaság től, gr. Jankovich Bésán Elemér halnagykereskedésétől, valamint Zimmer Ferenc halkereskedelmi rt.-től nyert értesülés szerint 1943. évi július hó folyamán a nagybani halárak kg-ként az alábbiak voltak:

Élőponty	— — — —	P 5'40—
Jegelt ponty	— — — —	P 3'— 5'10
„ harcsa	— — — —	P 8'00—11'00
„ fogas stülő	— — — —	P 8'00—11'00
„ csuka	— — — —	P 4'00—6'00
Kárász	— — — —	P 2'50—3'00
Fehérhal	— — — —	P 2'00—5'00
Balatoni fogas	I. osztályú	— P 15'40
„	II. „	— P 14'50
„	III. „	— P 13'60
„	IV. „	— P 12'70

K. Gy.

Nagykőrös város tulajdonát képező s a monori járáshoz tartozó Nyáregyháza község határában levő Pótharasztpusz-tán 176 kat. hold területen halgazdaságot óhajtt létesíteni és azt bérbeadás útján hasznosítja. A vízjogi engedélyezési eljárás folyamatban van. A létesítéssel járó költségeket a bérlő tartozik előlegezni s az előlegezett költség a haszonbérbe beszámítódik. Tőkeerős vállalkozók a nagykőrösi polgármesteri hivatalban a feltételek iránt érdeklődhetnek.

A SOROKSÁRI DUNAÁGI HALÁSZATI TÁRSULAT ajánlatot kér 30—60 mázsa 5—10 dekás pontyivadék őszi szállítására Illésy Zoltán igazgató címére Budapest, Földművelésügyi Minisztérium.

Magyar Tógazdaságok és Halkereskedelmi Részvénytársaság

Igazgatóság: Budapest V., József nádor tér 8. Telefon: 180—921, 180—922. Levélcím: Budapest 4., postafiók 271. Távirati cím: Tógazdaságok. **Üzlet és raktár:** Budapest IX., Központi vásárcsarnok. Telefon: 185—636. **Elárusítóhely:** Budapest IX., Központi vásárcsarnok. Telefon: 185—636. **Szállítási iroda:** Budapest, XI. Buda-örsi út 87. Telefon: 468—716. Megvásároljuk tógazdaságok és szabadvízi halászatok egész haltermését. Szállítunk elsőrendű, gyorsnövésű egy- és kétanyás tenyészpontyot, anyapontyot, egyéb tenyészhalat és megtermékenyített fogassüllőkrát.

A lap kiadásáért felelős: ifj. dr. Szabó Zoltán.

Lapzárta minden hónap utolsó napján.

„HALASTÓ” rendbehozatalára hozzáértő tőkeerős halász keresek, kinek ezért megegyezés szerint biztosítanám a halastavak bérletét hosszabb időre. — Piacot az ózdi vasgyár közelsége biztosítaná. A tavakat még a nyáron üzembe szeretném helyezni.

Címem: gróf Serényi János Bánréve.

32 éves, nem katonaköteles, 15 éves gyakorlattal rendelkező **halász mester állást keres bármikorra.** Haltenyészítésben, tógazdaság vezetésében és erdőőri teendőkből jártas. Cím: Győrök János, Bicske, Tisza István-út 46.

Halászháló

puha insleg és kötél, hálófonal, parafa-alattság, rebzsinór minden mennyiségben kapható

ADÁM MIKSA R.T.-NÁL, BUDAPEST

Főüzlet: IV., Ferenc József rakpart 6—7. A Ferenc József híd és Erzsébet híd között. Telefon: 18-59-65. Fióközlet: VII., Thököly-út 16 szám. A Keleti pályaudvar indulási oldalával szemközt. Telefon: 13-98-61.

Gróf Jankovich-Bésán Elemér

HALNAGYKERESKEDÉSE

Iroda: Budapest, Ferenc József rakpart 17. Tel.: 186—299. Üzlet: 185—484. Budapest, IX., Központi Vásárcsarnok. Tel.: 185—273.

Sumonyi tógazdaság Tóth József és társai

HALKERESKEDÉSE

Folyóvízi és tavi halak vétele és eladása nagyban és kicsinyben. Telefon: 185—740. Budapest, IX., Központi Vásárcsarnok.

ZIMMER FERENC, HALKERESKEDelmi R.-T.

Budapest, IX., Gönczy Pál-utca 4. Telefon: 185-448.

vesz minden mennyiségű piaci és tenyész pontyot. Tógazdaság berendezésére alkalmas területeket keres, esetleg meglévők kibővítésére vállalkozik.

BARTA LIPÓTNÉ HALKERESKEDŐ

Telefon: Iroda: 185-0-71. Üzlet:

185-5-84. Budapest, IX.,

Közp. Vásárcsarnok.

VESZÜNK!

20—40 dekás kétnyaras gyorsnövésű nemes pikkelyes

PONTYIVADÉKOT,

ab Balaton. Mennyiségi és minőségi átvétel bizottság által Siófok vagy Fonyód kikötőben. Ajánlatok a

BALATON HALÁSZATI R.-T. SIÓFOK címére.